

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11.01.1984, sp. zn. 11 To 109/83, ECLI:CZ:NS:1984:11.TO.109.1983.1

Číslo: 47/1984

Právní věta: K posuzování příčinné souvislosti mezi jednáním pachatele, který se pokusil znásilnit starší ženu, a smrtí poškozené, k níž došlo v důsledku srdečního infarktu vyvolaného jednáním pachatele.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 11.01.1984

Spisová značka: 11 To 109/83

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Příčinná souvislost, Ublížení na zdraví, Znásilnění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 odst. 1

§ 241 odst. 1

§ 241 odst. 3

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 47/1984 sb. rozh.

K posuzování příčinné souvislosti mezi jednáním pachatele, který se pokusil znásilnit starší ženu, a smrtí poškozené, k níž došlo v důsledku srdečního infarktu vyvolaného jednáním pachatele.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 11. 1. 1984 sp. zn. [11 To 109/83](#).)

K odvolání městského prokurátora a obžalovaného O. V. Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek městského soudu v Praze ze dne 25. října 1983 sp. zn. 2 T 14/83 a sám rozhodl tak, že obžalovaného O. V. uznal vinným pokusem trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1, 3 tr. zák. jako zvlášť nebezpečného recidivistu podle § 41 písm. a) tr. zák., kterého se dopustil tak, že dne 17. 5. 1983 kolem 22.00 hod. v Praze 5 v bytě A. J., nar. r. 1913, srazil A. J. na gauč a za použití násilí se snažil vykonat s ní soulož; k tomu však nedošlo, protože byl vyrušen sousedem P. N. a z místa činu utekl. Uvedeným jednáním způsobil A. J. drobná poranění, přičemž A. J. za necelé dvě hodiny potom zemřela v důsledku selhání srdce vyvolaného při chronické srdeční nedostatečnosti zvýšenou fyzickou a psychickou zátěží organismu při útoku obžalovaného. Obžalovaný se tohoto jednání dopustil, ač byl v r. 1978 odsouzen pro trestný čin znásilnění k trestu odnětí svobody v trvání tří let,

který vykonal 16. 2. 1981. Za to byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtrnácti let ve třetí nápravně výchovné skupině. Dále mu bylo uloženo ochranné ústavní protialkoholní léčení.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byl obžalovaný O. V. uznán vinným pokusem trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák. jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. b) tr. zák. a odsouzen podle § 241 odst. 1 a § 42 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody na devět roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do třetí nápravně výchovné skupiny. Současně mu bylo uloženo ochranné ambulantní protialkoholní léčení a podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený čs. stát odkázán s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Pokusu trestného činu znásilnění se obžalovaný dopustil podle rozsudku městského soudu v Praze tím, že dne 17. května 1983 kolem 22.00 hod. v Praze 5 vnikl do bytu A. J., nar. r. 1913, kde jmenovanou srazil na gauč a za použití násilí se snažil na ní vykonat soulož; k dokonání tohoto jednání však nedošlo, neboť byl vyrušen svědkem P. N., a proto z místa činu uprchl. Toto jednání spáchal, ač již byl rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 1. 6. 1978 sp. zn. 1 T 2/78 odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 3 roků pro trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., který vykonal dnem 16. 2. 1981.

Proti uvedenému rozsudku městského soudu v Praze podali v zákonné lhůtě odvolání městský prokurátor v Praze a obžalovaný. Městský prokurátor se ztotožnil se skutkovými zjištěními městského soudu, vyslovil však nesouhlas s právním posouzením skutku a s výrokem o trestu. Podle jeho názoru soud prvního stupně náležitě nehodnotil závěr znaleckého posudku z oboru soudního lékařství o tom, že příčinou smrti poškozené byla zvýšená fyzická a psychická námaha vyvolaná útokem obžalovaného. Městský prokurátor vyslovil názor, že byla naplněna a prokázána příčinná souvislost mezi jednáním obžalovaného a následkem, který v podobě smrti nastal u poškozené, a tento těžší následek byl podle odvolatele s ohledem na vysoký věk A. J. minimálně pokryt nedbalostním zaviněním obžalovaného.

Obžalovaný O. V. zaměřil své odvolání jak proti výroku o vině, tak výroku o trestu. Vyslovil názor, že skutková zjištění stran jeho totožnosti jako pachatele posuzovaného trestného činu, resp. jeho pokusu, nejsou dostatečně spolehlivá.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal z podnětu podaných odvolání podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, zabýval se i správností postupu řízení, které jeho vydání předcházelo, a po doplnění dokazování rozhodl sám ve věci tak, jak bylo uvedeno.

Z provedených důkazů, zejména z pitevního protokolu, znaleckého posudku z oboru soudního lékařství i z podrobného výslechu jednoho z jeho zpracovatelů bylo zjištěno i prokázáno, že bezprostřední příčinou smrti poškozené byla srdeční nedostatečnost. Ke smrti poškozené došlo z přirozených důvodů při onemocnění cévního aparátu a srdce, přičemž podle znalců bylo pravděpodobné, že vyvolatelem této náhlé smrti byla zvýšená fyzická námaha a psychická zátěž organismu poškozené při jejím napadení pachatelem. Znalec přitom poukázal na časovou souvislost mezi dobou napadení, průběhem oživování a smrtí, která podporuje závěr o vlivu zmíněných faktorů na uspíšení smrti A. J. Soud prvního stupně také zjistil a v odůvodnění napadeného rozsudku uvedl, že ze svědectví osob, které přišly s poškozenou bezprostředně po činu do styku, je nepochybné, že to bylo pouze a právě jednání obžalovaného, které u poškozené vyvolalo konkrétní fyzické a psychické útrapy. Znalecký důkaz a tyto další svědecké důkazy však městský soud nehodnotil v potřebné vzájemné souvislosti, jak je mu právem vytýkáno v odvolání městského prokurátora. Nepřihlédl např. k tomu, že ze svědectví příbuzného poškozené Ing. P. J. a ze zdravotní dokumentace poškozené A. J. není patrné, že by jmenovaná v době předcházející útoku prožila nějakou událost, která by ovlivnila

její zdravotní stav. Všichni svědci vyslechnutí ve věci shodně uvedli, že poškozená jevila bezprostředně po činu zřetelné známky silného rozrušení, vzlykala, držela se za srdce, naříkala, že je jí špatně. Za příčinu náhlého zhoršení svého zdravotního stavu přitom označovala výlučně jednání obžalovaného. MUDr. K. H. uvedla její slova, že je hrozné, co se stalo, že to nemůže přežít, J. M. citovala výrazy, že je to hrozná ostuda, že je jí špatně, že umře, E. N. rovněž citovala výroky, že jí z toho bolí srdce, že z toho bude mít infarkt. Skutečnost, že A. J. svůj špatný zdravotní stav takto nejen přiléhavými výrazy charakterizovala, ale svědci se navíc o jeho existenci přesvědčovali i vizuálně, je také vedla k okamžitému zavolání lékařské pohotovostní služby. Ze znaleckého posudku z oboru soudního lékařství je ovšem zřejmé, že poskytnutá odborná lékařská pomoc, jak ji adekvátním způsobem aplikovala ošetřující lékařka, nemohla s ohledem na pitvou zjištěné čerstvé ischemické změny srdečního svalu poškozené odvrátit její smrt, která nastala necelé dvě hodiny po pokusu obžalovaného s ní docílit vykonání soulože.

Na základě zhodnocení všech faktů vyplývajících z těchto důkazů je zřejmé, že mezi jednáním obžalovaného a smrtí poškozené existuje příčinná souvislost, kterou zákon vyžaduje k trestněprávní odpovědnosti pachatele za vzniklý následek. Příčinou smrti poškozené nebylo pochopitelně výhradně a jenom jednání obžalovaného, ale spolupůsobila zde celá řada jevů, které se na vzniku tohoto škodlivého následku ve větší či menší míře spolupodílely; bez jednání obviněného směřujícího k dosažení pohlavního styku s poškozenou by však uvedený následek buď nenastal vůbec, nebo by k němu došlo v jiné době a jiným způsobem. U poškozené sice existovaly určité dispozice (zejména pokročilý věk a jemu odpovídající chorobné změny cévního aparátu a srdce) ke snazšímu způsobení následku, který ji postihl, řetěz jevů a navazujících příčin, jež k němu nakonec vedly, však vyvolal svým protizákonným počínáním právě obžalovaný O. V., bez jehož zásahu by k tomuto následku v uvedené podobě nedošlo.

Obžalovaný O. V. znal po dlouhou dobu A. J. jako sousedku. Věděl proto, že jde o velmi starou ženu, která navíc byla nemocná na srdce. Měl také obecnou představu o tom, že v organismu starých lidí existují nebo mohou existovat různé chorobné změny, v jejichž důsledku jsou např. na takové silné podněty jako vyhrůžky zabitím, fyzické násilí atd. daleko citlivější než lidé mladší. Ze svědectví P. N. vyplývá, že obviněný si při pokusu o znásilnění počínal velice surově a brutálně, že poškozenou slyšel delší dobu sténat, že již v průběhu jednání obviněného poškozená projevovala známky srdeční slabosti, byla bezvládná a neschopná odporu. Obviněný však přestal se svým útokem až potom, když byl svědkem překvapen a vyrušen. Vzhledem k tomu, že obviněný znal poškozenou jako osobu nemocnou, měl a mohl i z reakce poškozené usoudit, že jeho útok může mít vážné následky pro zdraví a život poškozené. Způsobený těžší následek byl za této situace pokryt také zaviněním pachatele ve formě nedbalosti nevědomé (§ 5 písm. b/ tr. zák.), neboť o možnosti způsobení tohoto následku vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Příčinná souvislost mezi počínáním obžalovaného O. V. a způsobeným následkem byla tedy provedenými důkazy v dostatečné míře prokázána a prokázáno bylo i jeho zavinění. Městský soud proto pochybil, pokud jeho jednání posoudil na rozdíl od obžaloby pouze v rámci základní skutkové podstaty jako pokud trestného činu znásilnění podle § 8 odst. 1, § 241 odst. 1 tr. zák. Činem obžalovaného byly přitom dotčeny jedny z nejdůležitějších zájmů chráněných trestním zákonem, totiž zájem na ochraně lidské důstojnosti – konkrétně na zabezpečení svobodného rozhodování ženy v oblasti sexuálního života – a dále zájem na ochraně života a zdraví občanů našeho státu. Obžalovaný přivodil těžší následek (§ 6 písm. a/ tr. zák.) ženě pokročilého věku, a to tak, že pod vlivem alkoholu zneužil své fyzické převahy a za použití pohrůžek zabitím a dokonce brutálního fyzického násilí, v němž bezohledně pokračoval i přes nařikání poškozené, se snažil dosáhnout svého cíle. Již z těchto skutečností je zřejmé, že v daném případě okolnost, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, pro svou závažnost podstatně zvyšovala stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost (§ 88 tr. zák.), a jednáním obžalovaného byly tedy naplněny nejen formální, ale i

materiální podmínky podmiňující použít vyšší trestní sazby ve smyslu § 241 odst. 3 tr. zák.